

**Dissertatio inauguralis medica, de longaevitate ex animi moderamine ... /
[Lebrecht August Sachse].**

Contributors

Sachse, Lebrecht August.
Alberti, Michael, 1682-1757.
Universität Halle-Wittenberg.

Publication/Creation

Halae Magdeb : Typis Joh. Christiani Hendelii, [1728]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/b4u85pwa>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA,
DE

15

LONGÆVITATE

EX

ANIMI MODERAMINE,

QVAM,

AUSPICE DEO PROPITIO

Et Consensu atque Auctoritate Gratiſſe Facultatis Medicæ

IN ALMA REGIA FRIDERICIANA,

P R Æ S I D E

N. D. MICHAELE ALBERTI,

CR. MAJ. REG. BORUSS. AULICO ET CONSIST. MAGDEB. CONSILIARIO,
MEDICINÆ ET PHILOSOPHIÆ NATURALIS PROFESSORE

PUBLICO ORDINARIO, ETC.

DECANO H. T. SPECTATISSIMO,

Domino Patrono, Præceptore ac Promotore suo omni honoris cultu prosequendo,

PRO GRADU DOCTORIS

MMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILEGIIS
DOCTORALIBUS LEGITIME IMPETRANDIS,

HORIS LOCOQUE CONSVETIS,

ANNO MDCCXXVIII. D. NOVEMBR.

PUBLICÆ AC PLACIDÆ ERUDITORUM VENTILATIONI
SUBJICIET

R E S P O N D E N S

LEBRECHT AUGUSTUS SACHSE,

COTHENA - ANHALTINUS.

HALÆ MAGDEB. TYPIS JOH. CHRISTIANI HENDELII, Acad. Typogr.

Digitized by the Internet Archive
in 2019 with funding from
Wellcome Library

<https://archive.org/details/b30776831>

PROOEMIUM.

Mor vitæ ex parte natu-
ralis est; vera meditatio mor-
tis spiritualis existit; utraque
& æstimatio vitæ & considera-
tio mortis bene conciliari debet:
neque quidem aliqualis mortis
cogitatio omnigenam naturali-

um virium sensusque naturalis usum excludit, hinc
ipsi gentiles vitæ & mortis sedulam disquisitionem
commendarunt: ita enim *Seneca lib. 3. de ira c. 42.*
eloquitur nec ulla res magis proderit, quam cogitatio
mortalitatis & in lib. de Tranquill. c. 11. male vivit, quis-
que nesciet bene mori, lib. de brevit. vita c. 7. vivere tota
vita discendum est, & quod magis fortasse miraberis, to-
ta vita discendum est mori, ut & ep. 70. Cogita semper qua-
lis vita, non quanta sit: Quam multi vero in hac
mortalitate inveniuntur, qui minus justo affectu &
judicio vitam amant, mortem vicissim odiunt, qui

anxia meditatione media ad longam vitam pertin-
gendi, mortemque intercipiendi, inquirunt & op-
tant, qui ipsi vero hoc angore, hac sollicitudine &
scrupulosa æstimatione mortem accelerant; hinc
huc quadrat, quod S. Codex exprimit, *homines ini-
micos habent suos domesticos Matth. X. 36*: tales dome-
stici ex parte sunt *immoderati affectus animi*, volu-
ptates, cupiditates, illecebræ: quare cum *Petronio*
arbitro in Satyr. p. 110. eloquimur *Scias non longe esse*
querentibus mortem: ita enim immoderata animi
constitutio lædit sanitatem, destruit vitam, invitat
præmaturam mortem, sicque exoptatissimam lon-
gævitatem intercipit; *fieri enim non potest, ut ani-
mo male affecto, non corpus etiam una laboret* dixit Ci-
cero ap. *Dion. Cass. lib. 38.* ob id *Ecclesiastes Syrac.*
*XXX. 23. monet: dilige animam tuam & consolare cor tu-
um & dolorem longinquum constitue a te: multos enim oc-
cidit dolor & non est utilitas in eo; sive ut Vinarieñses*
commentatores illustrant & explicant: ein frölich Herz
ist des Menschen Leben, (dadurch derselbe erhalten
und verlängert wird) und seine Freude ist sein lan-
ges Leben (je weniger Bekümmerniß, je weniger
Verzehrung der Leibes-Kräfte, und hilfft also ein
frölicher Muth zum langen Leben) letitia cordis est
vita hominis & exultatio viri longi dies v. 22. Eximi-
um itaque refert hoc commercium animi cum sa-
nitate & vita intelligere, ut ex bona illius modera-
tione hæc firma & durabilis evadat: qui enim tan-
tum *corporis curam habet sua quidem, non se ipsum cu-
rat* dixit *Socrates ap. Platon. Alcibiad. I. p. 447.* quam
ob

ob rem sicut vita perpetua in virtute est, ita mors in voluptate Lactantius Lib. 6. c. 21. quid quod ipsa virtus sanitas est, pulchritudo & bona animi constitutio, referente Platone lib. 4. de republ. Si itaque juxta Valesium lib. de Sacr. philos. c. 75. medicina pars etiam philosophia morum est, si secundum Apollonium ep. 23. medendi facultas maxime cœlestis est, unde anima cum corpore simul ratio habenda, si juxta Plinium lib. 14. præf. Voluptas est, ubi vivere incipit, vita est, ubi voluptas desinit, si juxta Wilbelmum Temple in opusculis posthumis (conf. Act. Erud. Lips. An. 1705. Mens. Januar. p. 41.) abstinentia a voluptatibus causa longevitatis est, si secundum Platonem in Cratillo medici munus est corporis animique puritatem servare (conf. Cass. Rejes. in Camp. Elys. quest. juc. qu. 2. n. 21. sub titulo: medicina citra animum plurima prestare valet) si secundum Isidorum Pelusianum Lib. 3. ep. 377. ille victor baud vocandus est, qui externos barbaros vincit, sed qui intestinum voluptatum bellum conficit, ita eo maxime prudens medicus officiosam suam curam dirigere debet, quo moderamine Animi Sanitatis & vitæ naturalis integritatem & durationem sublevet, ne dum per alia adminicula utriusque firmitas intenditur, animus majora & efficaciora impedimenta objiciat: & dum causæ, sanitati atque vitæ inservientes, variæ sunt, & ab extra & intra concurrant, ita non sufficit uni aut alteri obtemperare ejusque justam directionem admittere, sed singulas curatius observare convenit; qui enim tranquillitati animi studere solent, neque temperantiam in victu & potu, motu & quiete, ut & regimine re-

liquo fervant, illi sua mentis moderatione sola ad Longævitatē haud facile pervenient: quam ob rem in ejusmodi causis & adminiculis justus ordo, nexus & usus annotari debet: Quam magna enim animi vis est in corpore & in corpus humanum, innumera comprobant testimonia, ut contra sensus & rationem sanam pugnare videatur, qui aliter judicare mallet: ita enim negari non potest, quod anima rationalis & immaterialis nervos, tendines, ligamenta, musculos, tunicas, ossa &c. movere possit, adeoque spiritus in materiam operari, hancque motibus instruere queat; quod porro anima tales sui corporis partes justis motuum gradibus afficiat, & de hac modificatione, immissione motus in materiam specialissime non sit conscia sibi, quod anima eadem, tales motus in corpore exerceat, aliquando citra voluntatem, hisce motibus neque attenda neque illorum conscia; quod porro talis actio animæ in corpus sit promptissima maximeque subitanea; quod vero eadem anima in omnibus suis operationibus multis erroribus obnoxia existat, (ut *Pindarus olymp. ad VII. str. 2. cecinit: Circa hominum mentes errores innumeri pendent*) ut summis erroribus ille immerfus sit, qui tam innocentem, puram & perfectam somniaverit animam; quam ob rem operationes superiores & digniores animæ, videlicet mentales & morales, multis erroribus sæpe circumducuntur, obscurantur & bono ac salutari scopo destituuntur; idem contingit cum actionibus animæ inferioribus & indignioribus

corpus

corpus videlicet & vitam animale[m] concernenti-
 bus, in quibus non pauci etiam errores succedere
 possunt & solent: unde illi qui naturæ errores me-
 dicos deridere volunt, deplorandi & commiseratio-
 ne digni sunt, dum manifestissimam veritatem, tal-
 pæ instar cœciores tenaci morosa repugnantia ag-
 noscere nolunt: Quantam porro æstimationem &
 celebritatem animi continentia, moderatio, quies
 & tranquillitas teneat, longa commemoratione haud
 indiget, dum ille manifestus character est animi cor-
 porisve sani, & hujus tanto magis, si continentia
 animi cum reliquis causis sanitatis bonæ & vitæ lon-
 gæ pulchrum consensum servat: quare omni occa-
 sione impetuosæ & voluptuosæ, imo reliquæ im-
 moderatæ animæ operationes coercendæ sunt, si-
 quidem huc etiam quadrat effatum *Plinii lib. 1. epist.*
8. oculorum & aurium voluptates adeo non egent commen-
datione, ut non tam incitari debeant oratione, quam re-
primi. In hujus moderaminis promotione & com-
 mendatione non æque necessarium est, ut secun-
 dum *Galenum lib. 1. de tuenda sanitate* corpori tantum
 serviat, quando profitetur: *ut aliquis in longissimum*
prolata vita, etiam bona valetudine perpetuo utatur, is
liber oportet sit, ab omni negotio publico, nimirum sibi vi-
vens duntaxat, solique indulgens corpusculo &c. ne quis
 itaque in ullo extremo peccet, utile & necesse uti-
 que est ut paulo clarius indicetur, quod animi tran-
 quillitas multum conferat ad sanitatem vegetam &
 vitam longam: hanc meditationem hoc inaugurali
 specimine selegimus quare **LONGÆVITATEM**
EX

EX ANIMI MODERAMINE succincta quadam
 explicatione indicabimus & commendabimus:
 huic proposito ut benignissimus & Summus animi
 & actionum nostrarum moderator cœlesti gratia
 adsistat, est quod in limine rogamus.

§. I.

DUm in titulo præsentis meditationis, nulla ob-
 scuritas, ambiguitas & difficultas hæret, ita non
 verbis immutandis operam dabimus, sed brevi
 & perspicua propositione ex *disp. D. D. Præsi-*
dis de mente sana in corpore sano, (secundum Juve-
nalem Satyr. X. v. 354.) de morum & morborum consensu huc re-
 ferimus nonnullas observationes & demonstrationes, quæ
 proprie genuine & essentialiter ad hominem spectant, quæ non
 presumuntur, per imaginationem non supponuntur, per le-
 pidas assimilationes non corraduntur, neque quaquaversum
 confuso modo congeruntur, sed quæ citra ullam contra-
 dictionem infallibili quadam veritate ad hominem perti-
 nent: Est itaque anima principium activum & negotio-
 sum, mentalibus præcipue actionibus operosum, in hi-
 sce functionibus aliquando plane quietum, velut sub pla-
 cido & profundo somno, ubi sæpe nocturna defunt inso-
 mnia; nonnunquam has operationes egre, tarde & segni-
 ter adeoque defective, quandoque inordinate & confuse,
 interdum impetuose, strenue & excessive, aliquando etiam
 moderate & proportinate administrat, prout videlicet vi-
 res personales & individuales legitime permittunt, fines
 actionum requirunt & methodi perficiendarum talium
 operationum postulant: In hac ultima qualitate admi-
 nistrata officia, complectuntur moderamen, dum neque
 animam offendunt & turbant, nec ipsius actus prosperum

&

& salutarem *successum* & decursum *pervertunt*: Dum porro anima illa *ordinarias* suas operationes perficit, satis sæpe etiam *peculiares* rerum, circa quas versatur, *æstimationes* & paulo *vegetiores* prosecutiones conjungit, hinc *speciales mores* functionibus suis *intermiscet*, quos nunc *lenius*, alibi *fortius*, nunc *moderatus*, alibi *intensius* exercere potest & solet; hinc in *morum* administratione & applicatione perinde *moderamen* servare potest; denique illa ipsa *anima* in operationibus suis *consuetis* & *singularibus* insuper *moribus* *peculiares* fines *intensiori* æstimatione & adhuc *fortiori* activitate & *præcipitato* ut plurimum *judicio* prosequi valet, ut in sic dictos *affectus* animi, sive *pathemata* sive *patheticas* commotiones transeat, in quibus aliquando *plane erroneè* & *perverse* agit, adeoque *ex opposito* peccat, dum *tales* motus instituit, qui secundum *omnes* respectus *inutiles* sunt; interdum *aliquos* affectus movet, promovetque, sed in *modo* & *gradu* aberrat, ut iterum *moderamine* opus fuisset: Si itaque in talibus negotiis *mediocritatem* servat, quæ *individualibus* subjecti & *peculiaribus* actus & finis administrandi & obtinendi respectibus quadrant, tunc *moderamen* illa anima observat; Sed dum *mores* hominum evidentem *nexum* cum *œconomia vitali* habent, aperto *temperamentorum* testimonio; dum etiam *affectus animi* cum eadem *sanitatis* & *vitæ* conditione cohærent & consentiunt, id quod nullus, *sana* mente præditus, homo negare potest; dum *quotidiana*, simplicissimorum etiam hominum *sensus* afficientia, specimina illucescunt, ut singulæ hæ observationes *absolute* veræ & *infallibiles* existant, ita in hac etiam consideratione *moderamen* utique animi necessarium erit, ne *sanitas* & *vita præmature* destruantur: Dum porro *continentia* & *incontinentia* Morum & Affectuum aut *sanitati* & *vitæ* officit, aut *proficit*, secundum *omnem*, quibus hæ observationes *cognitæ* sunt,

testimonium & assensum, ita denuo manifestum est, quod *moderatio* animi maxime in directorio sanitatis & vitæ necessaria existat: dum etiam Affectus animi cito corpus *alterare* solent, proinde non *simplices*, sed *multiplices* & complicatas alterationes causantur, neque *leves*, aut *lenes*, sed *strenuas*, potentes, maxime efficaces offensiones provocant, id quod omnibus attentis medicis abunde cognitum est, ita facile iterum liquet, quantæ *necessitatis* & *utilitatis* hoc *moderamen* animi existat, ne sanitas & vita vim patiantur facileque succumbant: imo ratum & *confirmatum* est, quod *consuetæ* mentis operationes, ultra *individualem* vim & capacitatem intensius administratæ, velut cogitationes & meditationes *operosiores* & diuturniores, enervent *corpus*, turbent *concoctionem*, pervertant *se* & *excretiones*, impediant *nutritionem*, confundant *somnum*, adeoque variis modis sanitati & vitæ *incommoda* facessant, id quod de *ordinariis* moribus etiam per *communem* consensum valet, quando paulo *immoderatus* exercentur, tanto magis vero de *impetuosis* animi pathematibus; ut ita *infallibilia* constant specimina & documenta, quibus commercium *animi* cum *corpore*, non modo in *voluntariis*, sed & in aliis, œconomiam vitalem attinentibus functionibus, ad omnium confessionem & consensum in *simplicissimos* sensus incidens, demonstratur; quæ luce meridiana clara & *infallibilis* veritas, nulla alia lepida speculatione negari & infrigi potest:

§. II.

Hæc veritas, quod sanitas animæ, sive *moderamen animi*, corpori multam utilitatem afferat, multis *testimoniis* & suffragiis roborari potest; *pauca* tamen hoc loco proponemus: Cicero ad familiares Lib. 15. ep. 14. dicit: *opus est te anima valere, ut corpore possis*: quare antiqui, *Philosophos* præcipue & quidem illos, qui *continentia*

ria & tranquillitate animi fruebantur, longævis annumerarunt vid. Lucianus Lib. Macrob. p. 827. & Vossius lib. de idololatria gentium p. 910. ait: videmus Parmenidem & alios naturæ admiratores ad longam pervenisse vitam: & Rolfinckius medicin. Consult. lib. 5. consult. 6. p. 597. 802. de veteribus refert, quod ab anima medicinas dependere judicaverint & Zacut. Lusitanus Med Princ. Hist. Lib. 6. hist. 17. qu. 8. p. 962. profitetur: labor moderatus mentis, vitam producit; seorsim de incastitate eloquitur: effusa seminis copia, naturæ ac cæteris membris est perniciofa: hinc salacia animalia citius in senectutem labuntur, quod sicciora sint; quo fit ut mulus asino vivacior, & passeris mares brevioris vitæ sint, femellis: conf. Cælius Rhodigin. lib. 20. c. ult. Bartholinus Cent. 5. hist. 18. p. 49. ita scribit; quantum huc conferat, animus semper sibi similis (loquitur de mediis ad longævitatem procurandam proficuis) nullisque passionibus in transversum raptus, effari nequeo; nolo veterum stoicorum exemplis me tueri; avus meus maternus D. Thomas Finckius annum ingressus erat 96. hac animi constantia, & diutius vitam in senio vegetam protraxisset, ni febris filum abruptisset: Pecklinus Lib. 3. observationem 6. ita exorditur; quemadmodum corpus valetudinarium animo sæpe impertit contagium, ita & animi labores, corpus quoque infirmant, in unis tamen, quam aliis manifestiori damno; per integram hanc observationem testatur, quomodo intensior animi occupatio, varias afflictiones morbosas causetur: hinc p. 404. dicit: hinc ergo videas post navatam ingenii operam & continuantam aliquot horarum meditationem, alios Sudoribus, Diarrhæis alios plerosque autem lassitudine & membrorum imbecillitate divexari; retulit mihi vir magno ingenio, sed lento ac difficili, quoties subtili perplexæque questionis solvenda animum morose applicat, variato & agitato in omnem partem consilio, sic tandem enervari, ut deliquium animi experiatur &c. cujus observationis varia alia exempla ali-

asque ibidem proponit historias: hanc ob causam multi medici non tantum corporis, sed & animi cognitionem in medicina commendarunt; velut Heurnius in instit. medic. dicit: medicum non in solius corporis, sed hominis, qui ex anima & corpore constat cognitione versari: & Tyrius Platonius medicum illum laudat, qui non tantum corporis mala herbis tollere potest, sed qui per Philosophiæ præcepta capidi tales animi, quas stoici pathemata nominant, curant: præterea Rolfinckius in Medi-Consultat. Lib. 4. consul. 5. p. 445. testatur, quod animi immoderati vires prosternant: peculiari differti Celeb. Stablius passiones animi corpus varie alterantes explicavit: allegamus etiam hoc loco Jæpseri manu duct. ad vitam long. Part. I. c. 12. p. 149. confessionem: quisquis igitur longiorem amaverit vitam, & diuturniore corporis sanitate gaudere voluerit, is diligentem navabit operam, ut animum a violentis passionibus averruncet & porro: felices igitur & plerumque sunt longevi, qui procul a curis, usuris, negotiis atque nocivis seculi tempestatibus, mentem suam abstrahunt, quoniam eorum molestia, spiritus attenuantur & dies abbreviantur: huc referimus verba Excell. D. D. Hoffmanni e dissert. de animo Sanitatis & morborum fabro § 6. p. 9. est igitur mens tranquilla summum hominis in hac vita bonum, utpote in tali statu posita, non tantum corpori, sed ratiocinationi quam utilissime inservit: Si enim placida & tranquilla est, circa motus quoque vitales & excretorios in corpore omnia sunt pacata & tranquilla; huc referimus, quæ Blegny Zodiac. Gallic. An. quinto Mense Decembr. p. 245. eloquitur: qui passionibus animi habenas laxat, miseriæ & languoribus perpetuo patet: nunquam integra valetudine frui illi concessum est: conf. Excell. D. Prof. Dethardingii Specimen manu ductionis ad vitam longam, quod tradit regulas generales circa animi affectus hominibus observandas: conf. etiam Blasii Alvarez de Mirovat Conservatio sanitatis corporis ad bonam dietam & longiorem vitam. Job. Valverdi de Hamu-

ſco Lib. de animi & corporis ſanitate tuenda: hiſce teſtimoniis adhuc multa alia, directe & indirecte, poſitive & ex oppoſito probantia, addi poſſent, quæ confirmant, quod ad ſanitatem tuendam & vitam prolongandam animi moderamen absolute neceſſarium & fructuoſum exiſtat.

§. III.

In præſenti explicatione, qua *animi moderamen ad Longævitatē* promovendam commendamus, prius quædam *difficultates* removendæ ſunt, quæ præſentem obſervationem *obſcurare* & confundere poſſunt: ante omnia itaque *juſ animæ in corpus* defendimus, neque *ſpirituū materialium* miniſterio indigemus, quoniam actio ſpiritus *immaterialis*, videlicet *animæ*, in *corpus* certa eſt & viciffim ſuppoſita actio *animæ* *mediantibus* ſpiritibus *materialibus* in corpus, ex *commento* illo atque *errore*, quod *immateriale* & *materiale* non immediate conveniant, fluit, ſiquidem tantis *ſuppoſitionibus* & inutilibus *ambagibus* opus minime eſt: deinde a *potentia* & *efficacia* fluidi *ætherei* in *macroſmiciſ* proceſſibus, ad neceſſitatem & exiſtentiam ſpirituū *materia- lium* in *microſmiciſ* operationibus (qui *animam* propterea cum *corpore* connectere dicuntur,) non valet *conſequentia*: unde facile quiſquam *levitatem*, nullitatem & infirmitatem harum, ſic dictarum, rationum & demonſtrationum perſpiciet: quare datur *actio* in *corpus*, quia corpus indiget *motu*: motus corporis non ſunt *confuſi*, ſed certis *ſcopis* & *finibus* accommodati; ſpiritus *materiales* & *corpus* per ſe ad *exactos* fines movere *haud* poſſunt, neq; unquam ſolide, rationaliter & ſufficienter demonſtratum eſt, quod *nudæ cauſæ materi- ales* hiſce motibus perficiendis quadrent, ſed *communis* confeſſio *omnium* oculis, ſubjecta eſt, quod *ſpecialiſſimæ* rationes, corporis *vires*, harumque virium *relationes* exhaurientes & declarantes, *deficiant*; hanc ob rem pura *ſimplici* veritate, citra tergiverſationem & falſam ſuppoſitionem atque aſſimilationem, *infallibile* factum allegamus, quod

*anima corpus externum & internum & intrinsecus quidem nobilissima organa videlicet cor, pulmones, diaphragma, ventriculum, intestina &c. moveat: deinde infallibilis adsertio & veritas facti est, quod corpus ab animi pathematibus & immoderatis animæ actionibus eminenter & vehementer alteretur; ubi non modo in externo corporis systemate, sed etiam in interna œconomia corporis, motus & speciales effectus immutantur, dum vitales, animales & naturales functiones evidentes alterationes subeunt, quæ propterea cum animi pathematibus cohærent: Si itaque anima nullum jus directum & positivum in corpus haberet, si interni motus se- & excretorii, nutritorii, præparatorii, mundicatorii ex nuda materiali potestate, qualitate & necessitate succederent, sane per omnium æquorum arbitratorum sanum judicium & consensum animi pathemata & immoderate actiones nullas alterationes in œconomia vitali excitarent, quales tamen actu contingunt: quam ob rem plane obscura est adsertio, quod anima immodicis suis actionibus corpus quidem offendere possit, modicis vero illud defendere nequeat, ob illam rationem decidendi, quia alterationes, ex immoderatis animæ actionibus venientes, crasse observamus, reliquas vero a moderata animæ qualitate forte dependentes, non crasso simili sensu contemplamur; quasi illa regula certa esset; quicquid anima operatur crassis modis & motibus demonstratum dare debeat, neque in una actione lenius, mitius & subtilius, in alia potentius, impetuosius & crassius operari valeat: uti v. g. suppressio Salutarium evacuationum, a metu, angore, tristitia, sollicitudine, terrore, non cadit, in modo fiendi, in crasso sensus, ergo secundum talem opinionem non proveniret a prævio animi pathemate: & si anima immoderatis actionibus suis turbaret & offenderet corpus, id ipsum active & directe, imo immediate perficere deberet: nam unde cor sub iracundia fortius & omnes fibræ mortices vegetius moverentur, unde sub terrore fibræ ri-
gide*

gide constringerentur &c. unde *tales alterationes* motuum in œconomia *vitali* obvii tam *exacte* cum *idea animæ*, immoderata actione operosæ, convenirent? Si itaque *immoderatis* actionibus *anima corpus*, juxta aliorum stylum *turbare* potest, cur non *moderate* functionibus suis indulgens anima, reliquas corpus functiones in *sanitatis* & vitæ emolumentum *adjuvare, sublevare* & legitime administrare possit? (cur itaque tales decimant mentham, anethum & cuminum & graviora legis omittunt pro lubitu) præsumptio enim in posteriori postulato, quod *crassa* indicia *deficiant*, est *nulla*: quareposito uno, alterum non *excluditur*: nam quia ex *immoderatis* animi actionibus *crasfiores & fortiores* commotiones proveniunt, ita a *moderatis*, moderatæ, *lenes & tranquillæ* dependent: hinc respectus & qualitates in causa *agente & actu* sunt *proportionati & convenientes*: nam si sub *moderamine* animi *vehementes* tales corporis alterationes & sub *immoderata* animæ conditione motus *lenes & placidi* essent, denuo novum *confusum* emergeret conclusum atque *judicium*: quare *remotis* hisce obstaculis facile *veritas* adfertur in *clarescit*, quod *moderamen* animi æque ad *sanitatis firmitatem & vitæ durabilitatem*, ac *immoderata* illius dispositio ad *varias offensiones* sanitati & vitæ *præjudiciosas & perniciosas* contribuat; hinc sicut cum *immorigera* animi qualitate *morbi & mors*, ita cum *morigera* ejusdem conditione *sanitas & vita* connecti possunt; nam qui unum tantum *adstruere*, alterum vero *morose abnegare* vult, ex *præjudicio* adeoque *erronee* judicat.

§. IV.

Per *moderamen* animi non *absolutam abstinentiam* ab omnibus *gravioribus negotiis & extraordinariis* occupationibus, neque *consuetorum* morum *exquisitissimam* exercitationem & *indulgentiam*, neque etiam vitam *luxus, gaudii, voluptatum* plenam, (unde dicunt sich ein lustig, frenes Gemüth

mūth schaffen) intelligimus, *qualis* animi conditio non modo *mollescit*, sed velut *putrescit*, pedetentim *languescit*, *corruptit* & in *œconomia vitali* varios *defectus*, aut *erroneos* actus committit: si enim anima *rigorose* & *legali* sollicito jugo *uni certo* motuum moralium *gradu* indulget, tunc perinde a *vero* tramite desleclit & tanto *immoderatus* de- in *insolita* accidentia prosequitur, quo magis *pristinæ* *libertati* & *securitati* operam dedit; neque enim in *morosam* qualitatem *mores* convertendi; quæ *rigorosa* animæ *co-actio* iterum & *mentem* & *corporis* œconomiam lædit: neque affectus *simul* & *semel* vehementi conatu *coercendi*, *supprimendi* & subito in alias *extremitates* præcipitandi sunt; inde enim iterum & *mens* & *corpus* *inique* afficiuntur & offenduntur: neque *abolitionem* affectuum animi per hoc *moderamen* intelligimus, sicut *Lipsius* in *manuductione ad Philosophiam Stoicam* *Ltb. 3. dissert. 7. paradox. 5. p. 151.* de Stoicis recenset, quod *sapientem imperturbabilem* crediderint, ut *Lactantius* de illis *institut. lib. 7. c. 14.* scribit: *affectus omnes quorum impulsu animus commovetur, ex homine tollunt*: & *D. Hieronymus advers. Pelag.* loquitur: *omnes affectus tolli posse, omnesque eorum fibras a Pythagora & Zenone Pelagionos hausisse*; & *Seneca ep. 96. & 85.* ait: *utrum satius sit modicos habere affectus, an nullos, sepe quæsitum est: nostri expellunt, Peripatetici temperant: Non diminutionem malorum in bono viro intelligo, sed vacationem; nulla debent esse; non parva: Lipsius contra l. c. profitetur; Pythagoras, Plato, Aristoteles edixerunt, sapientem modice affectibus tangi, non autem nullo modo tangi: si itaque nullus homo sine affectibus est, & in tenerrima mox ætate, terror, metus, pavor, gaudium, amor, ut & in probis & improbis hominibus affectus reperiuntur, tunc absoluta affectuum privatio non exhaurit sensum & nervum moderaminis animi in præsentia translatione: quam ob rem moderamen animi nobis est tem-*

perata,

perata, placida, lenis tam consuetarum mentis operationum & ordinariorum morum, quam affectuum patheticorum exercitatio, non vires animæ superantium & excedentium, neque tenaci, diuturniori & impatienti gradu præditorum, sed facile & breviter transeuntium; unde iterum mox anima ad quietem & ordinarium gradum & statum actionum suarum revertitur, neque valde perturbatur, neque enervatur: ad hoc moderamen acquirendum tam naturalia, quam, & præcipue quidem, supra naturalia divina adminicula feligenda & comparanda sunt: & quoniam inter animam & corpus eximia harmonia intercedit, ita peculiares gradus motuum moralium cum vitalibus facile consentiunt: imo dum anima motuum moralium & vitalium una eademque causa efficiens est, (uti toties demonstratum & hæcenus nunquam enervatum est, quin hæc adfertio indies magis magisque a prudentibus ingeniis agnoscat & approbetur) ita facilis est conclusio, quod qualitates animæ in moralibus, facile processibus motuum in vitalibus communicentur. Si itaque anima in superioribus & nobilioribus suis actionibus moderate & placide procedit, tunc in inferioribus negotiis perinde temperate & ordinate operatur, quid? quod intervenientes difficultates paulo facilius superare potest, dum per alias, morales videlicet, turbas & distractiones non impeditur; quare semper periti Medici mala formant præfagia, quando arduus, magnus, aut malignus morbus homines corripit, qui immoderati animi sunt: anima itaque quæ moderati est animi, i. e. quæ principales suas functiones cum moderamine administrat, processum vitæ & sanitatis moderate, placide & fructuose format & continuat, vires eo pertinentes non confundit & dilapidat, sed justo gradu & ordine impendit; ut ita anima moderata, continens & tranquilla non modo œconomiam vitalem non turbet, sed & positive sublevet, ordinate administret

C

&

& *salutaribus* successibus continuet: ob id *moderamen* animi causa *occasionalis*, *moderata* anima vero causa *efficiens* est *Longævitat*is naturalis.

§. V.

Ex illis *causis* itaque *Longævitat*em *naturalem* promoventibus *singular*em attentionem & *estimationem* meretur constans, *regularis*, *ordinatus* & *conveni*ens motus ad *œconomiam* *vitam* spectans, qui *naturalibus*, *vitalibus*que præcipue functionibus sese exserit: quando itaque hæ operationes *juste* procedunt, tunc ex hac parte *salva* manet *sanitas*, *salva* etiam *vita*; nam sub tali statu *prædictarum* functionum & *fluidæ* & *solidæ* partes *congruis* qualitatibus, *Longævitat*i obtinendæ quadrantibus, instructæ permanent; & quamvis *plures* *Longævitat*is causæ concurrant, hæc tamen nominata *eximie dignitat*is est: quæcunque itaque *alia* causa has functiones *allevat*, in *congruo* ordine conservat, imo proinde *qualificat*, quo aliis *impedimentis* supervenientibus efficaciter *resistere* queant, illa perinde ad *Longævitat*em contribuit; hoc ipsum vero *anima moderata* efficit & *moderamen* animi promovet, unde *magna* utriusque est *vis* ad *Longævitat*em promovendum; quod *nunc* erit *demonstrandum*. *Primo* itaque loco de *consuetis* operationibus animæ indicandum erit, quod, si in iisdem *moderamen* servatur, *sanitati* & *vitæ* magnum emolumentum accrescat; nam si *anima ordinate*, *temperanter* & *tranquille*, at non *segniter* & *torpide*, *rationis*, *rationationis*, *meditationis*, *deliberationis*, *dijudicationis*, *inventionis*, *imaginationis*, *comparationis*, *inquisitionis*, *scrutationis*, *selectus*, *discretionis*, *distributionis*, *recordationis*, *memoriæ*, *estimationis*, *voluntatisque* exercitium peragit, tunc non modo in *legitimo* quodam ordine permanet, sed & *ordinate* singularum suarum actionum administrationi adsuescit, ut perinde in *vitali* *œconomia* *justum* ordinem servet; id quod *eximium* emolumentum *sanitatis*

tis & vitæ est; quamprimum enim functiones, vitæ prospicientes, in *ataxiam* quandam ruunt, tunc sanitas & vita *instabiles* & *caducæ* redduntur: quo *tranquillius* prædictæ operationes animæ succedunt, eo *moderatio* est *motus sanguinis*, ut ratione *gradus* & *temporis* temperatum circuitum fervet, hinc in congrua sua *crasi* & *temperie*, iuxta *fluiditatem* & *consistentiam*, debito & salubri *calore naturali* sanguis permanet; quæ singula ex parte *talia* subsidia sunt, qualia sanitati & vitæ *multam opem* ferunt, ex *opposito* quidem inclarescit, quod *fortiores* & *operosiores* prædictarum functionum administrationes sanguinis *fortiorem* motum concitent, ut *caput* æstuet, rubescat, aliquando doleat, *præcordia* angantur, oppleantur & onerentur, *vasa* inturgescant, & *inimicus orgasticus* quidam motus concitetur, interdum cordis *palpitatio* invitetur, *phlogosis*, angustia præcordialis, vertiginosa perturbatio &c. provocetur, ut *Pechlinus loc. sup. cit.* demonstratum & variis exemplis *probatum* obtulit: & quamvis in *torpidis* ingeniis & naturis *frigidis* aliquando *intensior* talis animi operatio *proficua* sit, tamen, si & hæc in ejusmodi subjectis *frequentior* fuerit, *enervationem* post se trahit, ut nihilominus dein *moderamine* opus sit; in *calidioris* temperamenti subjectis vero facile hætenus indicatas *anomalias* causatur, in *melancholicis* etiam hominibus perinde multas ante recensitarum afflictionum conciliat & excitat; qui posteriores tanto magis *moderamine* & *satis* quidem *exacto* indigent: non minus frequentius evenit, ut homines, qui *sub* ciborum ingestione & *post* illam *arduis*, sollicitis & profundis *meditationibus* inhærent, valde negotium *concoctionis* turbent, quæ non modo *difficiliter* procedit, sed & *chylum crudum* & *crassum* producit, *cruditates* ventriculi colligit, ordinariam *alvi excretionem* perturbatam & *impeditam* pedissequam habet; hinc oriuntur molestæ *flatulentia* & *successivæ ventriculi* & *intestiorum* *enervationes*; qualis alteratio sanitati & vitæ val-

de *præjudicat*: Si porro quidam homines negotioso & operoso animi labore *diu nocturne* occupati sunt, & lucubrationibus arduis *nocturnis* inhærent, tunc non modo *vires animi* delassantur, sed & *vigor naturæ* in *vitali* œconomia pervertitur & enervatur; inde legitimus humorum *progressus* turbatur, *appetitus* destruitur, *concoctio* confunditur, *se* - & *excretoriæ* functiones offenduntur, ut nunc *defective*, nunc *excessive*, nunc *inordinate* procedant; *somnus* redditur confusus & perversis *phantasiis* turbatus, inde *tota* œconomia *vitalis* alteratur, *sanitas* læditur, & *vita* animalis abbreviatur; quicumque ultra *individuales* suas vires hæc *ordinarias* mentis operationes intendunt, illi sensibiliter se *enervant*, ut non modo *animus* languescat & imbellicior evadat, quo minus *imposterum* *ordinario* gradu functionibus *consuetis* satisfacere queat, sed & *vires* in *vita animalis* applicandæ *torpescunt*, ut omnes functiones *naturales* & *vitales* *insufficienter*, adeoque cum *præjudicio* *sanitatis* & *vitæ* procedant; quicumque porro *uno* tempore *vires* animi *fortiter* & *strenue* exercent, *mox* *alio* tempore *segniter*, negligenter & laxè adplicant, illi non modo *moralem* suam capacitatem *confundunt*, sed & ob hanc *perversionem* varias *ataxias* in *œconomia vitali* experiuntur: ita etiam *infantes* haud longævitate assequuntur, qui *præmature* *præclaro* animo præditi sunt, hæcque *celebriores* animi dotes & vires *præmature* *operosius* administrant & applicant; hinc Cato Censorinus dixit: *senilis* *juventus*, *præmature* *mortis* *signum* *est* & Seneca eloquitur in *Consolat. ad Marciam*, *ingenia* *quo* *illustriora*, *eo* *breviora*: *conf.* pluribus D. D. *Præsidis* *Medicina* *Theologica* *disp.* *Memento mori* §. 9. p. 352. *seq.* Quicumque etiam homines uni operationi mentis *nimum* exercendæ incumbunt, *alteri* *minus*, velut *memoriæ*, *ingenio*, *judicio*, illi *vires* ipsas *mentis* confundunt, & simul in *corporis* œ-

cono-

conomia varias afflictiones sanitati & vitæ inimicas experiuntur: v. g. qui strenue & operose *memoriam* adhibent, die starck und viel memoriren, *præmaturus* vertiginosos, apoplecticos, paralyticos soporosos &c. morbos convocant: qui *intricatis calculationibus* administrandis *strenuam* operam dant, *similes* sibi accersunt morbos & vitæ *brevitatem* sibi conciliant, sie rechnen sich bald zu Tod: & ita *acri* iudicio præditi, *nimum* hunc actum exercentes, *citius* succumbunt: ex singulis hisce exemplis & demonstrationibus facile inclarescit, quanto *moderamine* opus sit in exercitio *ordinariorum* mentis operationum, ne corpus in *vigore* & firmitate sua lædatur, quod *moderamen* propterea, ad *Longævitatem* non parum contribuit.

§. VI.

Hoc *moderamen* ita comparatum sit, ne *ordinaria* animæ vis *relaxetur*, aut mollius, negligentius, indulgentius & delicatius *exerceatur*; inde enim facile animus *torpori*, ignaviæ, fastidio & negligentia *adsuescit*, ut deinde *iisdem* qualitatibus *ignobilioribus*, videlicet *vitalibus* officiis administrandis prospiciat, qualibus in *nobilioribus*, videlicet moralibus, activa est: *calidiora* itaque ingenia *adsuescant* *moderationi*, sciantque, quod *moderata* *durent*: haud enim negotia *uno* expedienda sunt *impetu*; & quod potest fieri per *pauca*, cum *moderamine* & non cum vehementia, ne fiat per plura: quam ob rem vires animæ *sufficienter* quidem, ast non *præcipitanter* & *vehementer*, sed *temperanter* *exerceantur*: res *ardua* non semper *uno* actu & *decursu* perfici debent, sed *alternata* repetitio *plus* proficit: neque etiam *mentis* operationes *diu* *noctuque* rigorose *exerceantur*, sed labor plurimus *in die* administretur, *nox* vero quieti *animi* & *corporis* relinquatur: nihil enim *magis* *animi* vires labefactat, quam *diuturna* *ardua* *nocturna* laboriosa

occupatio: quicunque homines *sensibilioris* sunt animi, illi præcipue *moderamine* studeant, quoniam in iisdem *alterationes* & enervationes, a *nimia* animi exercitatione provenientes, *efficaciores* & *ominosiores* existunt, & in *animo* & *corpore* faciliorem & graviorem *offensionem* causantur: omnis actio, quæ cum *impetu* suscipitur & inchoatur, *haud bene* cedit, adeoque exoptato fine destituitur, dum vel in *excessum* ruit, vel *præmature* delinquit, quale deliquium iterum animo & corpori *perniciosum* est: quam ob rem quælibet operatio temperanter inchoanda & continuanda est, sic *vires necessarias* semper *servat* anima, ut in singulis officiis administrandis & *vigore* resolutionis & *valore* virium *prestans* sit. hac etiam ratione *vires* in *corporis* tutela *conservantur*, neque dilapidantur: neque enim *rarum*, multo minus *inauditum* est, quod *intensiores* operationes mentis & *animi* & *corporis* languorem & imbecillitatem excitaverint, man habe sich recht müde studirt, memorirt, gerechnet, speculiret: id quod illi maxime sciunt, qui sublimiori Algebrae exercitio strenuam operam dant: neque etiam *rarum* & *inauditum* est, quod talibus *operosis* mentis laboribus *morbi* actuales, aut *adversa* valetudo conciliantur, inde illæ formulæ: man habe von dieser und jener Arbeit, mühsamen Untersuchung, schwehren rechnung &c. worüber man sich den Kopff so sehr angestrengt, diese Schwachheit oder Krankheit sich zugezogen: unde iterum *relativum* & *proportionatum moderamen* necessarium & fructuosum est: neque uno actu unave vice *plures* operationes mentis *strenuæ* exercendæ sunt; nam quando anima *simul* & *semel omnes* suas vires administrat, facile succumbit & *extreme* delassatur, neque tam facile post tam *fonticam* enervationem *omissas* vires *colligit*: ita qui *toto corpore* simul & *semel omnes* suas vires *strenue* exercet, cito debilitatur & *grave* sibi contrahit sanitatis ac vitæ detri-

men-

mentum: hinc iterum *moderamine* opus est, quo *alterna* & *modice* tales *mentis* operationes administrantur: *moderamen* itaque tale animi concernit respectum *gradus*, *ordinis* & *temporis*; quare actio *mentis libera* & *propensa* semper paulo *majori* gradu continuanda est, quam *coacta*: hinc quando aliquo tempore anima in *certis* *mentis* operationibus administrandis *tædiosa* est, tunc eodem tempore operatio talis non nimis *coacte* peragi debet, alias & *animum* offendit & *corpus* affligit: ob id *commodius* tempus feligendum est: quando in *corpore necessarie* quædam functiones succedere debent, v. g. *concoctionis*, *se* & *excretionis*, *nutritionis*, tunc *illo* tempore *vires* animæ in operationibus *mentalibus* non *nimum* adigendæ & urgendæ sunt, alias hisce functionibus graves *difficultates* superveniunt: hinc *post prandium* & *cœnam operosi* labores animi *nocent*: hinc in *profunda* nocte similes *strenuæ* operationis *mentis negotium secretorium* & *preparatorium* turbant; hinc etiam tales occupationes *laboriosæ* animæ in primis diei horis, interrumpunt *somnum*, turbant *sanguificationem*, *lymphæ depurationem* & *preparationem* ad proximas *necessarias* & *salutares excretiones*: præterea tam *matutinis* horis defatigata anima, *reliquo* diei cursu & *successu* *languet*, torpet & *debilis* comparet; hinc *concoctio* est *difficilis*, *necessarius corporis motus* est *insufficiens*, *membra* reliqua corporis sunt *aggravata* & *torpida*, indeque *varie aliæ* *sanitati* & *vitæ præjudiciose* alterationes, quibus *præoccupandis* & *avertendis*, adeoque *Longævitati* promovendæ, *animi moderamen* commendandum est, oriuntur.

§. VII.

Subinde cum *Moribus individualibus* *modus* & *moderamen* commendari & observari debet, quando quisquam *sanitatis* & *vitæ durationem* & *integritatem* desiderat: *quantus enim consensus morum* cum *œconomia*
corpo-

corporis sit, ad Galeni observationem, qua demonstravit, quod *mores* animi sequantur *temperamentum corporis*, multi Medici in rationali & solida *Temperamentorum* doctrina explicarunt & confirmarunt: quare in *communi* processu *equalis* ordo in *moralibus* & *vitalibus* negotiis occurrit, quamvis ob hanc *harmoniam* aucti & alterati *mores* motus *vitales* immutare, & immutati motus *vitales* ad *morum* alterationem *causam* conferre queant soleantque: *communes* & consueti itaque *Mores* haud ordinarie in *vehementes* affectus *patheticos* abeunt; quam ob rem in *Sanguinei* temperamenti hominibus occurrit *fugitiva* & *inconstans* actionum administratio, quæ sæpe *salubri* & *prospero* decursu & fine destituitur, quoniam *precipitantia* & *multiplex variatio* variarum *confusionum* causa evadit: *ejusmodi* mores exercentur etiam in talibus subjectis in animalibus, naturalibus & vitalibus negotiis, unde v. g. facile in *somnum* propendent, sed sæpe *inquietum* & multis *phantasiis* turbatum & mutatum *somnum* experiuntur: in *appetitu* sunt *immodici*, sed valde *instabiles*, unde plurimas ollas primis degustant labris, *varia* esculentorum subjecta ingerunt, eorumque *variacionem* & *multiplicitatem* amant, eaque valde delectantur, adeoque *gulosi* & *edaces* sunt, sed eo ipso non modo *coctionem* sæpe confundunt & impediunt, quin etiam *ventriculum enervant* & *coacervationi* tam *utilium*, quam *inutilium* humorum & substantiarum causam dant, unde *œconomia sanitatis* & *vitæ* valde offenditur; & quoniam *digestionis* negotium cum *egestionis* functione consentit, ita perinde *varia excretionum salutarium* impedimenta & offendicula irruunt, ut modo præter necessitatem & utilitatem *largius* & *copiosius*, modo *parcius* & *impeditius*, modo *inordinatius* succedant: proinde *ejusdem* temperamenti homines in plurimis actionibus modum servare *difficulter* solent: hinc si *corporis* exercitationi operam dant,

dant, facile *excedunt*, aut, si aliquando *quieti* indulgent, iterum facile & aliquoties *nimum*, quam par & *utile* est, eidem incumbunt, & *negligentia* ac *ignavia* diutius inhærent; quare uno tempore *commissionis*, alio *omissionis* errores perpetrant, quales *aberrationes* facile in œconomia *vitali* etiam occurrere solent: porro in rebus *secundis* sunt *nimum securi* & confidentes, adeoque *levioris* animi, *leichtsinig*, in rebus *adversis* *nimum abjecti* atque timidi, unde facile *periculosa* accidentia admittunt, neque illa *mature* attendunt, nedum quidem profligant, quam ob rem *opportunitatem* agendi negligunt, hinc sub præsentia *periculi* mox animum *dejiciunt*, & confusas operationes opponunt, quales mores in vitalibus etiam processibus obtingentes sanitati & vitæ haud durabilitatem & *longitudinem* promittunt: *Sanguinei* suis moribus valde sunt cupidi & ardentes, worauf sie fallen, Das wollen und müssen sie haben; unde iterum facile se præcipitant & immodicis ac excessivis negotiorum & finium prosecutionibus inhærent; simile quid in vitalibus officiis contingit, id quod vero valde & facile *ordinem* naturalem *ledit* & *salutares* successus ac effectus pervertit: inclinant porro tales homines in utrumque *extremum*, ut *subitaneo* interdum *impetu* rem quampiam aggrediantur, sed si illa *difficilis*, aut *periculosa* est, confestim a *primo* impetuoso conatu cessent, & in *languorem*, nec non *meticulosam* & anxiam propositi finis prosecutionem delabantur, aut a semel cepto instituto subito iterum desistant, adeoque *multa* inchoent, *pauca* perficiant; qui mores propterea non nisi *confusiones* pariunt, & in *vitalibus* negotiis vitæ & sanitati admodum *præjudicant*: in hisce & reliquis *aliis moribus* hujus temperamenti hominum *moderamen animi* apprimè necessarium est, si sanitas firma & vita durabilis esse debet: Quod vero in œconomia *vitali* *similes* mo-

euum gradus. *qualitates* & processus occurrant, quales in *prædictis* moribus obtingere solent, id sub *attenta* minusque *præjudiciosa* illorum observatione facile inclarescet.

§. VIII.

Æqualis regula observandi *moderaminis* quoad animum cum moribus in *reliquis* temperamentis attendenda & commendanda est: & quoniam *Cholerici* omnes suas actiones *summo* fervore & *constanti* vehementia peragunt, *usque* dum ad *propositum* finem perveniunt, ita hisce præcipue *eximia temperies & moderatio* ordinanda est, quoniam ob eandem animi *præcipitantiam* & *vehementiam* æque impetuose & *excessive* negotia, ad vitam *naturalem* pertinentia administrant: quare ob *acceleratam* concoctionem & chyli promotionem, in primas vias variæ inimicæ *impuritates* & *organis* & *massæ humorum* advehuntur; proinde ob *strenuam* evacuationum administrationem facile utiles cum inutilibus substantiis excernuntur, aut ipsæ excretiones *nimum* perficiuntur: quales *qualitates sanitati & vitæ* valde *perniciosa* existunt; hi cholericus porro labentius *ardua* moliuntur, eorumque tractationi immodico & *impatienti* gradu *summas* vires impendunt & applicant: inde vero iterum facile in *repentina* pericula incidunt: & talis modificatio & *imitatio* in *vitalibus* ægre perquam procedit & *verius detrimenta*, quam emolumenta parit, dum ipsum *corpus & materialia* adminicula, illius *integritatem* & *conservationem* concernentia, tam *vehementes* methodos *difficulter*, ne quidem *sæpe*, tanto minus *diu* tolerant, quin facilius *præjudiciosa* enervationes, *organorum* relaxationes, *humorum* vero *perniciosa* stagnationes & *stases* &c. superveniant: dum etiam *tales homines* negotia sua *præcipitanti* invasione aggrediuntur, neque modica *successiva* continuatioe ad *fructuosos effectus* & decursus *promoveant*,

movent, ita facile bono & integre salutari scopo privantur: id quod etiam in *vitalibus* obtingit, dum loco boni *malus*, loco perfecti *imperfectus*, loco simplicis, *mixtus & complicatus* bonus & malus effectus hoc *præcipiti* modo procuratur: & ita etiam *ejusmodi* homines non *exiguo*, sed *magno* effectu contenti sunt, quam ob rem facile in *moralibus* æque ac *vitalibus* officiis in nocivum excessum delabuntur, ut cholericis ob hanc *immoderatam* indolem præ *reliquis* temperamentis haud sæpe aut facile ad Longævitatē pertingant, quemadmodum vicissim *sanguinei longævissimi* vocantur (*conf. Zac. Lusit. Med. Princ. hist. lib. 2. hist. XI. p. 186.*) modo & hi *justum* animi moderamen observent: & similis moderatio in *reliquis* cholericorum moribus ordinanda erit: *Melancholici* in moribus suis sunt *tardi & tenaces*, utraque qualitas in motuum *vitalium* œconomia etiam occurrit, sed quæ ipsa vario respectu *ordinem* salutarem violat & sanitati ac vitæ præjudicat; *tarditas* enim *frugiferam* illam *opportunitatem*, temporis eximie lædit & dum *principiis* obstare convenit, *serius* aliquando melancholicorum natura *sapere* contendit: *tardior* itaque est illorum digestio, præparatio, egestio, humorum depuratio, circulatio &c. unde multiplicia oriuntur damna: *tenacitas* conjungit sese variis motibus ad vitam & sanitatem spectantibus: tenax ut plurimum est *alvi* retentio & si aliquando *insolitum* quid in œconomia *vitali* occurrit, communiter in hoc temperamento illud *pertinacia* infensa comitatur; quare interdum *perversi* actus *tenacius* insistent & difficulter *emendationem* admittunt: hinc horum hominum *ominosæ & ut plurimum præjudiciosæ consuetudines* valde *tenaces* & communiter incorrigibiles sunt: *melancholici* porro frequentius plane *singulares* easque *intricatas* sibi feligunt *methodos*, quæ variis *difficultatibus* obnoxix sunt, quales *personales & peculiare* inventiones in *vitalibus* æque

corpus admodum afficiunt & *salutarem scopum* sub multi-
 plici *ambiguitate* impetrant: præterea melancholici præ-
 fixos fines cum multa pectoris *occlusionē* i. e. taciturnita-
 te & *clandestina* modificatione prosequuntur, donec tan-
 dem *simul & semel* erumpant, ita *clandestinæ* tales actio-
 nes in *œconomia vitali* sæpe valde *præjudiciosa* sunt, quæ
 si sanitati & vitæ neque *specie*, neque *tempore*, neque
 gradu, neque *loco* &c. congruæ sunt, post clandestinos
 tales *conatus* & apparatus in *ultima* sua eruptione *emen-*
dari ægerrime possunt, adeoque vitæ *durationi* valde præ-
 judicant; in ejusmodi *moribus* itaque *Melancholicorum* &
 adhuc aliis *Moderamine* opus est, ne motus ad sanita-
 tem & vitam *sublevandam* & confirmandam necessarii,
perverse succedant: Et ita denique peculiaris modera-
 tio in *Pblegmaticis* necessaria existit, in quibus, dum mo-
 res in *defectu* peccant, ita e *torpore*, *negligentia*, *segritiae*,
adversitate, *incuriositate*, *tarditate*, *confusione*, *inconstan-*
tia, *inopportunitate*, *inconsiderantia*, *stupiditate*, &c. mo-
 raliter præcipue in *meliores* qualitates promovendi, &
 si in *vitalibus* occurrunt æque *corrigendi* sunt, quo mo-
 dus & gradus talium actionum *salubritati* respondeat,
 hac itaque ratione *moderamen* semper *accommodatum* esse
 debet *specialibus* talibus & peculiaribus circumstantiis:
 ubi iterum brevibus indicamus, quod tales modi & gra-
 dus actionum, quales in diversis *temperamentis* in *mora-*
libus occurrunt, æque in *vitalibus* negotiis occurrant,
 modo hi sine præjudiciis primo in *veritate* facti agno-
 scantur, ita facile dein veritas etiam causæ inclarescet;
 ubi *frustraneus* erit conatus, talem actionum *convenienti-*
am ex fragili, sterili, omni solido fundamento destitu-
 ta & nihil cohærente, sed ex omnibus speculationum
 & imaginationum angulis corrasa *necessitate* virium, fi-
 gurationum, & conformationum *materiarum* effari &
 enarrare, aut *obscuro* concludendi modo asseverare,
 quod

quod distincti *motuum gradus* in corpore obtingentes tales *mores* & inclinationes efficiant, aut *active* provocent, hocque modo contra omnem *sobriam* philosophandi rationem adstruatur, quod cogitationes & *ideales animæ* operationes, nec non discretæ *rationales æstimationes* & conclusiones a corpore formentur; ex quo falso adserto multiplices aliæ *perverfissimæ* sententiæ profluunt, ut propterea hæc *morum* & *motuum vitium* convenientia aliter demonstranda & agnoscenda sit.

§. IX.

Post *Morum* succinctam annotationem etiam *Consuetudinis* rationem habemus, quam certo respectu *Moribus* annumeramus, dum videlicet *anima* ex frequentiori alicujus actus repetitione & *exercitatione* in tantam *habilitatem* devenit, ut *cito* & *expedite* etiam *citra* necessitatem urgentem, imo sine peculiari *ad* & *intentione reflexiva* & representativa actum quendam perficiat: quare *primario* consuetudo in certi motus exercitio consistit, quod corpus *non urget*, neque *efficit*, licet peculiari *flexilitatis* & *mobilitatis* qualitate certo modo invitet: & sicut *Consuetudo* in *agendo* præcipue occupata est, ita alia in *patiendo* occurrit, in qua *posteriori* anima ex *frequenti* alicujus subjecti usu & *admissione* corpus subito ita qualificat, *motibusque aliis* instruit, quo *minus* tale subjectum *offensionem* quandam parare possit, testimonio *vitriavorum*, *opium*, *tabacum*, &c. *devorantium*, aut *adversos* & sic dictos *virulentos* halitus excipientium & *perferentium*: quare *Aristoteles* hanc consuetudinem definit: quod sit *habitus ex frequenti actione sive passione impressus*, propter quem *promptius* & *diutius* & *cum delectatione operamur* & *patimur* lib. 21. probl. 14. *conf.* *Galenus de Consuetud.* c. 2. & 3. *Valesius Controvers.* lib. 8. c. 5. *Christoph. a Vega lib. art. med. Sect. 2.* *Valleriola loc. com. lib. 1. c. 6.* & ita *Consuetudinem alteram* vocant *naturam*,

ram, (cum formalis illius ratio in motuum singulorum, modo animalium, modo naturalium, modo vitalium exercitio consistat:) conf. Galenus de temperam. lib. 2. c. 4. de simpl. facult. lib. 3. c. 15. de motu musc. c. 7. de offic. med. com. 3. test. 20. A. N. C. dec. 2. an. 10. app. p. 1. seq. hanc ob rem Galenus lib. 2. de Consuet. dicit: *habet consuetudo præcipuam in medicina vim, ita ut a Clarissimis Medicis natura adventitia nuncupetur*, conf. Cass. Rejes. Camp. Elys. quest. jucund. qv. 93. Riedlinus Lin. Medic. An. 1. Mens. Aug. obs. 13. p. 244. Roder. a Castro in Medico Politico Lib. 2. cap. 13. sub tit. num consuetudinis in curatione ratio habenda sit vid. Magnimin. Regim. Sanit. Part. 4. c. 5. Bohnius de off. med. dupl. P. 1. c. 4. p. 78. 79. Zac. Lusit. Med. Princ. Hist. lib. 6. hist. 18. p. 963. Franckenau Sat. Med. 18. p. 393. §. 97. Consuetudo itaque quæ in operando nimis fortis est, licet circa bonam causam & rem nonnunquam versetur, etiam fortitudine & vehementia sua bonum successum pervertit, & bono eventu destituitur; hinc moderate opus habet, aut in adversa occupatione successive aboleri & averti debet, quia a prava consuetudine dimoveri difficillimum est, secundum Galenum de consuet. & lib. 2. de Hipp. & Plat. decret. c. 3. Si vero consuetudo circa pravum negotium versatur, tunc eadem æque per initia moderanda & pedetentim abroganda est: hinc Roder. a Castro l. c. p. 102. eloquitur: *magna est consuetudinis vis tam in conservatione sanitatis, quam in morborum curatione: igitur temperata natura servari debet, intemperata mutari; sic consuetudo vitiosa mutanda est, non tamen tempore senectutis aut morbi, sed in juventute & per sanitatem, sensim quidem contraria adhibendo &c.* Quoniam itaque datur Consuetudo quoad cibum durum aut mollem, potum multum aut parcum, crassum aut tenuem, frigidum aut calidum, quoad somnum, quoad evacuationes, quoad medicamenta alterantia & evacuantia, quoad aëris temperiem & intemperiem, quoad clima, quoad odores foetidos aut suaves, quoad dietam

iam simplicem aut lautam, quoad perferendos *fonticulos*,
 subjecta *venenosa* &c. ita ubique *moderamini* conciliando
 operanda est: nam quo *major* est consuetudinis vis, eo
 facilius & *gravius* ab eadem sanitas & vita *lædi* potest & so-
 let: quicumque enim *bonæ* cæteroquin consuetudini *ni-*
mium indulgent, illi in *excessum* perniciosum ruunt, &
 quamvis plebeja cognita sit adfertio, man könne des Guten
 nicht zu viel thun, (aut *superflus non nocere* sec. L. 17. *Cod.*
de Testam.) tamen omnis actio, quæ nimis frequenter su-
 scipitur, varias qualitates *contrarias* facile assumit, per quas
 salutaris & fructuosus illius scopus & eventus corrumpitur & e-
 vilescit; *omne nimium nature inimicum* dixit: *Hipp. Sect. 2.*
aphor. 51. & dum *multiplices* consuetudines in homine et-
 iam *sano* occurrunt, omni subinde studio invigilandum
 est, ne *talis* consuetudo *sanitatem* immutet & vitæ hujus-
 que *durationi præjudiciosa* evadat: ita v. g. quam facile sub
dieta multi homines appetitui *largioris* potus adsuescunt,
 aut potus *spirituosi* &c. unde facile natura *enervatur*, con-
 coctio in *deterius* alteratur, *humores* inique mutantur &c.
 inde porro fit, ut multi homines tandem *adeo* ex potu
largiori ejusque *adsuetudine debilitentur*, quo minus impo-
 sterum vel *modicum* potum citra *animi* & *corporis* damnum
 perferre queant: aut quando ex potus *spirituosioris* con-
 sueto usu, tandem semper *imbecillitates* ventriculi senti-
 unt, quas cum *continua* talium potulentorum ingestione
 corrigere malant, inde vero citius *morbis* & *breviori* vitæ
 determinationi subjiciuntur: quam ob rem ex brevissi-
 ma hac demonstratione inclarescit, quantæ dignitatis, ne-
 cessitatis & utilitatis sit *moderamen animi* quoad *consuetu-*
dinem in promotione naturali *Longevitatis*.

§. X.

Præcipuum porro *moderamen* animi commendand-
 dum est quoad *Affectus* patheticos sive *animi pathema-*
ta, quæ per *commune* suffragium & per multa *sensua-*
lia

lia testimonia *corpus* valde commovent & afficiunt: ex hisce vero quædam *amicabiliora* & gratiosiora esse videntur, velut *gaudium*, *amor moderatus*, neque infanus, honestum & æquum *desiderium*, *confidentia* &c. qui affectus *omnibus* hominibus *utiles* esse possunt: interea etiam servandus est modus, & studendum est *moderamini*, quoniam dabilis etiam est circa illos *excessus*, *perversus* & confusus *successus*, nec non *imperfectus* & deficiens *processus*; quoniam vero hi affectus, legitimo & convenienti suo decursu & *animo* & *corpori* profunt, ita *declinationes* illorum utrique *inimicæ*, adeoque etiam sanitati & Longævitati contrariæ sunt: *moderamen* etiam quoad *hosce* affectus *discrepat* quoad *temperamenta*; nam dum in eosdem alias valde inclinant *Sanguinei* homines, ita iidem quoad eosdem *facilius* aberrare & *excedere* solent, quibus propterea circa illos *exquisitior* moderatio commendanda est: in aliis vicissim temperamentis, quibus illi affectus *familiares* *haud* sunt, utpote in hominibus *Melancholicis* & *Phlegmaticis*, illi affectus movendi sunt, & *hac ratione* in moderamen duci debent, quod *hisce* subjectis conforme est; hac etenim excitatione non modo *abjectus* & *torpidus* animus erigitur, quo *principaliores* suas operationes paulo *alacrius* exerceat, sed & quo hæc activitas & *vivacitas* in œconomiam *corporis* vitalem redundet, adeoque functiones, vitæ *longæ* quadrantes, vegetius procedant; quam ob rem prædicti animi affectus non modo *integram*, sed & *vacillantem* & *destructam* sanitatem, iusto moderamine exerciti *sublevare* & reparare, insuperque vitæ *longitudinem* adjuvare solent: etenim sub tali statu motus in genere sunt *vegeti*, expediti, vigorosi, adeoque in *omnibus* actionibus *alacres*, seorsim vero sub *tanta* animi erectione *somnus* est placidus, *appetitus* bonus, *virium* præstantia vivax, *concoctio* facilis, *se-*
& excretio prompta, sufficiens, constans, motus *sanguinis*

nis efficax, assiduus, facilis & vegetus, *sanguificatio* prompta, *nutritio* expedita, aliorumque *specialium* adversorum & *inimicorum* subje&torum *remotio* laboriosa & fructuosa; & hi sunt fructus, tam *moderati*, ex parte admodum *contenti* & tranquilli, bonaque *spe* erecti animi, ut in vernaculum *proverbium* abierit *judicium de sano & vivaci* homine, es gehe ihm nach seines Herzens Freude, Lust und Vergnügen, habe vor nichts zu sorgen, und lebe ohne passion: Quo loco reminiscimur illius affectus *Amoris*, qui cum *carnali* libidine conjunctus est, de quo dicunt quod longævitati *contrarius* existat, unde quæstio illa decidenda venit, *an Venus noxia evadat*, quam inter alios erudite *Rejesius* qu. 46. ventilavit: ast quoniam hæc consideratio *peculiarem* disquisitionem meretur, *succincta* didicatione, etiam in hoc perquam potenti affectu *singularem* commendamus animi moderationem: *Castitas* & puritas animi atque corporis etiam per *naturales* rationes *longam* vitam promittit: vicissim *immoderatus* veneris usus, hebetat *animum*, enervat *corpus*, abbreviat *vitam*: hinc *juvenes* in thoro *immoderati*, facile *senescunt*, & *senes* in novo thoro *immodice* operantes cito *languescunt*, imo *brevi* succumbunt: *Castitati* vero animi & corporis inhærere, haud tam *enormia* damna affert, uti sæpe fingitur, modo reliqua ex *dieta* & *vitæ genere* convenientia *congrua* adminicula conferantur & convenienter adhibeantur; si enim animus *libidine* ardet & concupiscentia illa *immoderato* & *coactò* affectu supprimitur, tunc *venus suppressa* nocet, hinc in naturali etiam via *moderamen animi* inquirendum & impetrandum est, ne *interna* cupiditas & libido *corpus*, *motusve* ad hoc negotium spectantes, *inflammet*, adeoque illa horrida *nocumenta* afferat: quam ob rem veteres medici *veneris* usum præcipue *frigidis* naturis commendarunt, imprimis non valde *debilibus*: sicut de *usu & abusu*, damno & commodo hujus affectus etiam egit *Zac. Lasit. M. P. H. Lib. 3. hist. 9. p.*

469. 471. conf. *Seburigius in Spermatalogia*. huc *Celsi* quadrat
 iudicium: *Concubitus neque nimis pertimescendus, neque ni-*
mis concupiscendus; frequens corpus dissolvit; rarus excitat.
 Si itaque animus in bona continentia & moderamine serva-
 tur, si etiam *dieta temperata* conjungitur, tunc genituræ
 aut *liquoris seminalis* secretio & collectio tantum non no-
 eet, quantum interdum *presumitur*, aut observatur: de reli-
 quo *liberior* & frequentior seminis profusio etiam ip-
 sum animum & *caput* hebetat, quod testantur *Marsilius*
Ficinus lib. de vita sana. Tiraquellus lib. 15. leg. connub. gloss.
1. Aristoteles de gen. anim. lib. 1. c. 13. & lib. 6. Ethic. c. 5.
Schenckius lib. 4. de genitalib. mascul. obs. ult. quare con-
 servatio *Castitatis & moderamen* in libidine admodum pro-
 ficat; quemadmodum alias hic affectus totum hominem,
animam videlicet & *corpus*, & hujus quidem *fluidas & so-*
lidas partes valde afficit: *phlegmaticis* interim subjectis hic
 affectus *justo ordine* exercitus, interdum singularis *medicinae*
 est.

§. XI.

Reliquos affectus animi quod attinet, tunc illi *poten-*
sius ex parte, nonnulli illorum etiam satis *efficaciter* cor-
 pus afficiunt; non quidem nobis sermo est, de *inopina-*
tis & insolitis adeoque *rarioribus salutaribus* effectibus, qui
 ab *ejusmodi* pathematibus animi provenerunt, sed de illa
 efficacia, quæ frequens & *communis* est: quemadmo-
 dum vero per *ejusmodi* affectus *animus* valde *confundi-*
tur, ita similis gravis perturbatio illis motibus commu-
 nicatur, qui corporis directorio inserviunt: quando
 itaque functiones, *conservationi* corporis prospicientes, sæ-
 pe fortiter in *ordine, gradu, modo, tempore &c.* offendun-
 tur, tunc sanitati & vitæ inde *nullum* adjumentum acce-
 dit: *potentissimus* omnium affectuum animi est *Fra*, qui
 subito & vehementer *totum* corpus quoad *fluidas & so-*
lidas partes commovet; hinc singulæ *fibræ motrices* inso-
 lito & *forti* motu *strictorio*, sed *alternante* relaxatorio in-
 struuntur, *sanguis* proinde *strenue, rapide & potenter* im-
 pelli-

pellitur, unde *fervidior & æstuosior* redditur, hinc *serum acre & subtile* majori copia generatur, & *fortiori* gradu commovetur, unde major sanguini *orgastica* inturgescencia conciliatur, *sensibiles* vero membranosa nerveæ partes hoc sero acri largius imprægnantur & subinde gravius *irritantur*, sanguis sub hoc *vehementi* impulsu facile *angustas* partes opplet, & in iisdem perniciosam *stagnationem* aut *stasim* aliquando subit, *bilis* notabili copia sub *repentina* tali & *forti* omnium fibrarum motricium constrictione effunditur in *intestina*, quæ acriter *vellicat* & in iisdem eximios *spasmos* causatur; non raro *magna* illius quantitas cito *intra humores* defertur, illico *ebullitiones* sanguinis causatur, quando vero teneras & *nerveas* partes attingit tunc easdem valde *stimulat* & consequenter in iisdem *ardores* & spasticos dolores provocat: præterea omnes *reliquæ* functiones admodum exacerbantur, ut *excretiones* ordinariæ *præcipitentur*, aut *excessive* administrentur, ut *concoctio* acceleretur, adeoque *turbulenter* & insufficienter perficiatur, ut *chylus* cum *bile* acerrime *confermentescat* & gravissimis *cardialgiis*, *cholericis* passionibus, *spasms*, *convulsivis excretoriis* moliminibus &c. ansam præbeat; hæc & plures aliæ sub hoc pathemate obtingentes alterationes sanitati *confestim* & *manifeste inimicæ* sunt & vitæ *Longævitatæ* haud concedunt; quare quoad hunc animi affectum *eximium* moderamen necessarium est: cum plurimi *iracundi* & indignabundi homines *præmatura* morte extinguantur; neque ab illis *regula* constituenda est, qui sub *continua* iracundia vitam transigunt & qui quidem huic affectui *adsueti* sunt, de quibus tamen haud *absolute* adseverari potest, quod ipsis hic affectus *nullum* damnum afferat & quod nihilominus illi *longinquam* vitam obtinere queant & soleant: unde si a *potiori* conclusio formanda est, tunc *plurimi* hoc affectu *mature* se jugulant: Alter præpotens & *vehemens* affectus est *Terror*, qui fortem

& præcocem fibrarum rigidam *constrictionem*, aliquandiu præter ordinem durantem, nec iuste cum *relaxatorio* motu *alternantem* infert, adeoque totum corpus occludit, sanguinem in *interiores majores* vasorum alveos reprimat, *largiori* copia ad cor vehit, ipsum cor vero perinde rigidius constringit, necessarias *excretiones* subito supprimit, *sanguinem* huc illuc *constringit* & coercet, omnesque functiones vitæ & sanitati inservientes, *gravissime* turbat, quare variis modis & effectibus hic affectus *Longævitati* præjudicat & *resistit*: unde iterum homines, qui sanitati & *vitæ* suæ firmitatem & *durabilitatem* optant, sollicite ab hoc affectu *abstinere* debent; tanto magis illi, qui *specialibus salutaribus* excretionibus *seri* aut *sanguinis* gaudent, quoniam hic affectus *repente* & *efficaciter* illas *pervertit*, aut cum eximio vitæ *dispendio* supprimit, unde *accelerata* mors provocatur: imo exquisita illa *moderatio* quoad *hunc* affectum commendanda est, quoniam homines, qui *interata* vice illo pathemate perculsi sunt, mox in illum *habitum* incidunt, ut *nimis frequenter* & *confestim* ex *levissima* causa in *gravissimum* terrorem delabantur, sie werden eufferst schreckhaft, & diu noctuque perpetua *animi inquietudine* & *œconomix vitalis* perturbatione affliguntur & *enervantur*: Porro *Timor*, *Angor*, *sollicitudo*, *Tristitia*, *anxia cura*, tales sunt affectus, qui non modo in *genere* motuum *vigorem*, *gradum*, & *valorem* *cohibent* & supprimunt, ut propterea *defective* & *insufficienter* procedant, sed & qui multam *confusionem*, *titubationem*, *tergiversationem*que inferunt; hinc motus sanguinis est *depressus*, *tardus*, *inordinatus*, *debilis*, unde variæ *oppletiones*, *stagnationes* & *infarctus* oriuntur, ipsa *crasis* & *consistentia* sanguinis in *deteriorem* qualitatem convertitur, *se-* & *excretiones* *segnius*, *impeditiusque* procedunt, aut plane *subsistunt*, *variique chronici* morborum affectus irruunt, ut in *vernacula* exprimatur: man verfürge sein Le-
ben

ben, oder fresse sein Leben ab mit Sorgen, Angst, Kummer, und Furcht: id ipsum uberrimis exemplis & demonstrationibus probari posset: illud interim hoc loco adhuc in memoriam revocare lubet, quod modo nominati affectus animi in *sequiori* sexu *mensium* negotio pessimas remoras & *difficultates* injiciant, ut *chronica* & *pertinaces* illorum *obstructiones* corripiant: *Odiū* & *invidia* diuæque ac noctu *inquietam* reddunt animam, subinde *quaslibet* functiones, ad vitæ *prolongationem* pertinentes, *turbant*; ita ut ex externo torvo & moroso vultu, nec non ex tabido corporis habitu sæpe inclarescat, *quantum* hic affectus *influxum* habeat, in processum *vitæ naturalis*, unde proverbium innotuit: man könne vor Neid nicht gedeyhen. Neid und Mißgunst fresse ihn sein Herz ab, und mache ihn vor der Zeit ganz alt: ob id *moderamine* opus est & in *nonnullis* affectibus, si possibile, *plenaria* abolitione, si *Longævitæ* promovenda; interim valde *fervidis* temperamentis interdum affectus *moderati timoris, curæ, tristitiæ, sollicitudinis, & frigidis* moderata *iracundia*, proficui existunt; ubique vero iterum *moderamine* opus est, ne in *gradu, modo, tempore* &c. error committatur: Suffecerit hæc in *compendio* & *succincta* commendatione proposuisse, quamvis in *specialiori* deductione & demonstratione multa conciliari potuissent; ne vero aut utiles quasdam tractationes, alibi & ab aliis prolatas & ventilatas, repetamus, neve limites propositi transgrediamur, in præsentī explicatione subsistimus: DEO, Summo & Benignissimo omnium rerum moderatori, immensas & humillimas gratias agimus, quod nobis in hoc labore Gratia sua adesse, huncque ad prosperum exitum prosequi voluerit, quem devotissimis precibus flagitamus, quo alma sua directione efficiat, ut omnes reliquos nostros conatus salutaris & exoptatus amplectatur & tuestur successus atque

F I N I S.

E 3

Geehr

* * *

Sehrter Freund, da sehn wir nun,
Was Fleiß, Verstand, und Arbeit thun,
Und was sie Dir vor Ehre bringen;
Dis ist der Tag, an dem Du siegst,
Und Dich nach saurer Müh vergnügst:
Drum laß auch meine Muse singen.
Sie will Dir heute dienstbar seyn,
Und stellt sich ungezwungen ein,
Den Ausbruch ihrer Lust zu zeigen.
Du bist ihr hold: sie hat Dich lieb;
Sie fühlt der Regung zarten Trieb,
Und kan, und mag nicht straffbar schweigen.

Sie merckt, daß ihr Hygea sagt:
Mein Sachse, der sich munter wagt,
Gehört zu meinen besten Söhnen:
Drum soll Alberti, den Du kennst:
Und den Du groß, und weise nennst,
Ihn jetzt in meinem Namen krönen.

O wahrlich! Freund, die lockt den Geist
Der Dir so treu-verpflichtet heist,
Den Wunsch, zwar kurz, doch gut zu machen.
Dein Ruhm sey meiner Sehnsucht gleich:
So bleibst Du stets an Palmen reich:
So muß Dein mildes Glück wachen.

Dieses schrieb aus Hochachtung für die Tugenden und
Verdienste des Herrn Candidaten dessen ergeben-
ster Freund und Diener

Johann Victor Krause,
Von Halle aus dem Magdeburg.

S steig denn Edler Sachß, steig mit beherzten
Muth

Auf den erhabnen Orth, wo sonst die Lehrer sit-
zen,

Und zeige als ein Held, wie man der tollen Wuth,
So uns das Leben fürzt, recht biethen soll die Spizen.

Der Hohe Ehren-Lohn, so vor Dich längst bereit,
Und den Du wohl verdient, der wird nunmehr dein eigen,
Mein Wunsch dabey ist der: daß Du von Zeit zu
Zeit

In Ehren, Ruhm und Glück, mögst immer höher steigen.

Zu erlangter Doctor - Würde gratuliret ein treuer Freund

D. L. Horst,

Bernburgico-Anhaltinus

EX meritis Summi tibi, Saxi, dantur honores;
Docti cum superes Parnassi culmina celsa,
Cumque elegans specimen, linquens, haud dare recuses
Hallensem Pindum, cunctorum ex ore vocaris
Doctor dignus, quem plaudentia vota sequantur,
Gratulor ex animo tibi fido, gravis amice,
Et quo tu patrios muros sub numine divum
Sospes accedas, votis ex pectore missis
Sincero includo; Sic fiet, ut optima quæque
In patriis laribus sibimet promittere possis.

*Hisce Dn. Doctorando abiturienti applaudebat & fausta
queque apprecabatur*

Joh. And. Krahmerus,
Magdeb.

QUam verum tritum: Tandem bona causa triumphat,
Exemplo firmas, Suavis amice Tuo.
Per varios etenim casus variosque labores
Te Musæ studiis excolvere suis.
Nunc merito summi scandis fastigia honoris,
Nunc merito doctus DOCTOR adesse potes.
Sis felix Medicus, fias Podalirius alter
Nestoreos annos invalidi videant.
Non Syssiphi volvas Saxum, charissime Sachsi,
Nec quidquam medica plus queat arte malum.
Det Galenus opes, TE non felicior alter
Evadat, brevibus: Gratulor, opto, precor

*Hisce pauculis, Hn. D. Candidato, de Summo honoris in medicina
gradu, animo gratulatur haut fucato*

Joachimus Henricus Luhn,
S. S. Theol. Cultor.